

ชีวิตกับการทำงาน

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต)

หนังสือเรื่อง “ชีวิตกับการทำงาน” นี้เป็นการบรรยายของท่านพระเดชพระคุณพระพรหมคุณาภรณ์ ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าท่านเป็นพระนักวิชาการ นักคิด นักเขียน ซึ่งท่านได้บรรยายไว้ตั้งแต่ พ.ศ.2531 แต่เนื้อหายังคงความเป็นจริงในปัจจุบันไม่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา สามารถนำมาศึกษาทำความเข้าใจความหมายที่แท้จริงของการทำงานเพื่อสร้างสรรค์ประโยชน์ของการทำงาน อันก่อให้เกิดผลดีแก่ทั้งตนเองและส่วนรวมโดยเฉพาะประเทศไทย

ความหมายของงาน

❌ ความหมายของงานในเบื้องต้น ถ้ามองในแง่วัตถุ งานเป็นเครื่องช่วยในการเลี้ยงชีวิต ช่วยให้เราจะมีเงินมีทองใช้และเป็นอยู่ได้ เหมือนคำขวัญที่เคยมีในสมัยหนึ่งว่า “งานคือเงิน เงินคืองาน บันดาลสุข” ถ้ามีงานทำก็ทำให้มีเงินใช้ มีเงินใช้เพราะมีงานทำ เมื่อมีงานทำก็มีเงินและทำให้มีความสุข

หากมองลงไปอย่างลึกซึ้ง **ความหมายที่แท้จริงของงาน** หมายถึง

- ❌ งานเป็นเครื่องทำให้กิจการดำเนินไป ทำให้โลกนี้พัฒนา สร้างสรรค์ ความเจริญก้าวหน้า ในบ้านเมืองและสังคมจะดำเนินไปได้ก็เพราะ “คนทำงาน”
- ❌ งานทำให้ชีวิตมีคุณค่า คนที่ได้ทำงานจะรู้สึกว่าได้ทำสิ่งที่ เป็นประโยชน์ มีความหมาย มีประโยชน์ต่อเพื่อนมนุษย์ ทำให้เพื่อนมนุษย์มีความสุข
- ❌ งานมีความหมายต่อชีวิตจิตใจของเรา ถูกต้องกับชีวิตที่เราเห็นว่าดีงาม มีคุณค่า เป็นประโยชน์ ทำให้ชีวิตของเรามีคุณค่าขึ้น
- ❌ งานเป็นเครื่องฝึกตัวเรา เป็นเครื่องพัฒนาตัวเอง และเป็นเครื่องสะสมการ พัฒนาตัวเองขึ้นไปเรื่อย ๆ

ศรัทธากับกำลังใจ

ตามปกติแล้ว “ งาน ” ต้องมีความมุ่งหมาย มีคุณค่า และเป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์ แต่ “ ผู้ที่ทำงาน ” จะเข้าใจความมุ่งหมาย และเห็นประโยชน์แค่ไหน ถ้ามองเห็นประโยชน์แล้วก็มี**ศรัทธา**

ศรัทธา คือการที่มีความเชื่อ ความมั่นใจ เห็นคุณค่า เห็นประโยชน์ของสิ่งนั้น ศรัทธาเป็นสิ่งสำคัญ เป็นหลักที่อยู่ใใจเรา เป็นสิ่งที่ทำให้การทำงานที่เป็นเรื่องทางร่างกาย หรือทางสังคม เกิดความหมายเป็นประโยชน์ที่แท้จริง เพราะฉะนั้น “ งาน ” ไม่ใช่เป็นเพียงภาพที่ปรากฏมองเห็นกันภายนอกเท่านั้น แต่จะต้องมีหลักในทางจิตใจเป็นฐานอยู่ด้วย ก็คือ **ความศรัทธา** ถ้าเราจะทำงานให้มีความสุขก็ต้องมีศรัทธาในงานด้วย แล้วงานก็จะไม่ใช่เรื่องที่ทำให้เราฝัน หรือมีความรู้สึกเบื่อหน่าย เหน็ดเหนื่อย หรือรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่จะทำให้พอให้เสร็จ ๆ ฝัน ๆ ไป

ศรัทธา ที่มองเห็นคุณค่า เห็นประโยชน์และความหมายของงาน จะทำให้มีกำลังใจขึ้น ศรัทธาเป็นแรงส่งไปสู่เป้าหมาย คนเราต้องมีแรงอันนี้ที่เรียกว่า “ **กำลังใจ** ” ถ้าไม่มีกำลังใจ จะทำอะไรก็ใจห่อเหี่ยว เมื่อกำลังใจไม่มี กำลังกายแม้จะมีก็ไม่มีความหมาย ไม่สามารถนำกำลังกายออกมาใช้ได้ เมื่อเราทำงานอะไรก็ตาม **ถ้าเรามีศรัทธา เข้าใจความหมายของงานที่ทำ มีความเชื่อมั่นในคุณค่า ในประโยชน์ของงานนั้น เราก็มักมีกำลังใจที่จะทำงานให้ก้าวหน้าไปเป็นอย่างดี**

อย่างไรก็ตาม การมีชีวิตอยู่บนโลกนี้ เรื่องศรัทธาหรือความเชื่อในสิ่งต่าง ๆ ไม่แน่นอนเสมอไป มีการเปลี่ยนแปลงไปได้เรื่อย ๆ เราเคยมีศรัทธาในงานนี้ แต่ต่อมาอาจเกิดปัญหารู้สึกไม่แน่ใจในคุณค่าของงานนั้น กำลังใจก็ถดถอย จึงต้องมีศรัทธาที่ลึกซึ้งลงไปอีกขั้นหนึ่ง คือ **ศรัทธาหรือความเชื่อในวิถีชีวิตของเรา**

ศรัทธาหรือความเชื่อในวิถีชีวิต

ถึงแม้ว่างานนั้นมีประโยชน์ แต่เราเห็นว่าไม่สัมพันธ์กับแนวทางชีวิตที่เราคิดว่าดีงาม ก็เกิดความขัดแย้ง ถ้าศรัทธาในวิถีทางดำเนินชีวิตว่าชีวิตที่ดีเป็นอย่างไร และวิถีชีวิตนั้นก็เข้ากับงานด้วย สองอย่างสอดคล้องกันก็จะทำให้เกิดกำลังใจที่แท้จริง

ศรัทธาหรือความเชื่อในระดับที่สูงสุด : ศรัทธาในทางศาสนา

เป็นศรัทธาที่ลึกอยู่ในใจเป็นฐานอันมั่นคง เป็นความเชื่อสูงสุดที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นเครื่องเชิดชูกำลังใจว่าไม่ว่าเราจะมีชีวิตอยู่อย่างไรก็ตามแต่เรามีสิ่งที่เรายึดมั่นและเคารพบูชาเราก็มีความสบายใจไม่อ้ำอวังไม่เลื่อนลอย ไร้ความหมาย เช่น ผู้นับถือพุทธศาสนา มีความศรัทธาในพระพุทธรูป หมายความว่าเราเห็นว่ามีบุคคลที่ดีที่สุดในแบบอย่างของการเข้าถึงความจริง เข้าถึงความสมบูรณ์

แห่งศักยภาพของการเป็นมนุษย์เป็นเครื่องยืนยันว่ามนุษย์เราทุกคนมีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองได้จนเข้าถึงความดีงามมีปัญญาและคุณธรรมสูงสุดแต่จะต้องเพียรพยายามในการพัฒนาตนเอง ถ้าเรามีความเชื่อมั่นเช่นนี้ก็จะมีความกำลังใจ

ในโลกปัจจุบันมีความสับสนวุ่นวายมาก ความสับสนวุ่นวายบางครั้งก็ทำให้เราสับสน คล้าย กับว่ามีชีวิตชีวา ชีวิตมีรสชาติ แต่บางครั้งก็ทำให้เราว่างเปล่า จิตใจ เราจึงต้องการความสงบ แต่พอเราอยู่อย่างสงบกลับรู้สึกว่างเปล่า อ้ำอวัง ห่อเหี่ยว ถ้าเราไม่มีหลักใจก็ยุ่ง ในทางพระศาสนาบอกว่า ศรัทธาเป็นเพื่อประจำใจของตนเองที่ช่วยให้จิตใจเข้มแข็ง มีกำลังใจเสมอ

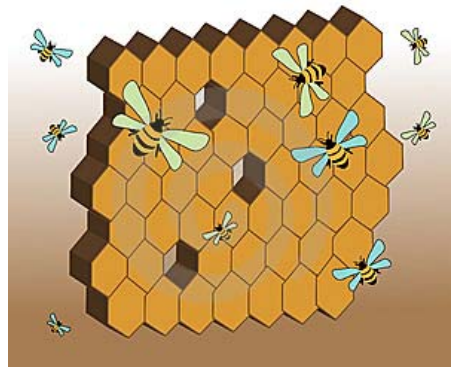
สรุปได้ว่า ศรัทธาเริ่มงานศรัทธาในการงาน ศรัทธาในวิถีชีวิตที่เราเห็นว่าดีงาม และศรัทธาในพระศาสนาซึ่งเป็นศรัทธาที่ลึกถึงแกนกลางใจของเรา ทำให้จิตใจเรามีหลักยึดเหนี่ยว มีที่ปรึกษาอยู่เสมอ ไม่ว่าเหว อ้ำอวัง ห่อเหี่ยว ศรัทธาที่ถูกต้องจะต้องให้เครื่องนำทางชีวิตของเรา

การทำงานเพื่อการพัฒนาตน

ผู้ที่ทำงานโดยมีศรัทธา ไม่ได้เห็นเพียงแค่ว่าตนเองได้ผลประโยชน์ตอบแทนหรือไม่ แต่มีศรัทธาอย่างลึกซึ้งซึ่งในเวลาทำงานแต่ละขณะจะรู้สึก أنناกำลังพัฒนาตัวเราเอง กำลังฝึกฝนตนเองให้ดีขึ้น ก็จะทำให้รู้สึกว่าการงานนั้นเป็นสิ่งที่น่าทำอยู่เสมอ ไม่เบื่อหน่าย นอกจากนั้น ยังรู้สึกว่าการงานที่ทำเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เป็นธรรม ก็ทำสิ่งนั้นให้สำเร็จไปตาม วิถีทางของมัน ก็มีความสบายใจในการทำงานนั้นได้

หลักการทำงาน

การที่จะให้มีความสุขกับงานนั้น คือมองงานให้มีความหมายหลายอย่าง จนกระทั่งในที่สุดไม่มอง ไม่คาดหวัง ไม่หวังอะไรข้างหน้า แต่มองในขณะที่ทำ ว่าเราได้ฝึกฝนพัฒนาตัวเองทุกขณะ ทำให้ถูกต้องตามแนวทางวิถีของมันแล้วก็มี ความพอใจ

เมื่อมีความพอใจก็มีความสุขแล้ว ก็ขยายไปสู่ภาคปฏิบัติตามแนวทางของการทำงาน ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แท้จริง จึงมีหลักในการทำงาน ดังนี้

- 1. มีความรู้ความเข้าใจชัดเจนในงานนั้น** ต้องมีปัญญา ทำให้ถูกต้องให้ถูกต้อง พยายาม สร้างเสริมความความเข้าใจให้ทันกับงานอยู่เสมอ
- 2. พยายามทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียร** ทำงานให้เต็มที่ ทำหน้าที่ไม่ให้เกิดบกพร่อง ทำหน้าที่ให้สำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี
- 3. ทำงานอย่างสุจริตตรงไปตรงมา** ไม่โกงหรือไม่หาผลประโยชน์ที่ผิดจากงานนั้น หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า **มือสะอาด**
- 4. มีความสัมพันธ์อันดีกับผู้ร่วมงาน** ต้องเอาใจเขามาใส่ใจเรา จะทำให้เกิดความสุข ความสามัคคี โดยการทำให้มีความสุขจากการให้ เริ่มจากการให้วัตถุสิ่งของ การเอื้อเฟื้อกำลังกาย การให้แรงงาน ให้กำลังใจในการทำงาน ให้คำปลุกปลอบใจ ให้โอกาสในการเจริญเติบโต ให้คำแนะนำ ให้ความเป็นกันเองสนิทสนม จากที่เคยคิดว่า **“เราจะไม่ยอมเสียเปรียบใคร”** ควรคิดใหม่ว่า **“จะไม่ยอมเอาเปรียบใคร”**

“รู้งานดี ทำหน้าที่ไม่บกพร่อง มือสะอาด ไม่ขาดมนุษยสัมพันธ์”